

El Parlament de Catalunya ha encarregat al Govern l'elaboració d'un nomenclàtor oficial que reculli, fixi i faci oficial la toponímia bàsica de Catalunya. Per mitjà dels dos articles següents, es dóna a conèixer el sistema de treball de la Comissió del Nomenclàtor, l'abast del treball i un exemple de la informació que contindrà el Nomenclàtor, i les orientacions lingüístiques seguides.

Autors

Comissió del Nomenclàtor

Els topònims són moltes coses.

D'una banda, són història viva, perquè quan el temps i els seus aliats s'encarreguen d'esborrar de la memòria de la gent petjades deixades per antics pobladors, és en la toponímia on, si furguem una mica, podem trobar indicis de la cultura, de la llengua i dels costums dels que van habitar les nostres terres abans que nosaltres.

Noms com Empúries, del grec 'Emporion', que volia dir centre de comerç, o Ivars, riu en llengua preromànica, o Almenar, que significa la torre de guaita en àrab, ens indiquen que la toponímia és molt més que una simple col·lecció de noms de pobles o ciutats actuals amb finalitats pràctiques. Els topònims ens donen una informació que lliga el present amb l'origen d'aquests nuclis que, tot sovint, tenen unes arrels que van molt enllà en la història.

Però la toponímia, com a organisme viu i sensible als esdeveniments, és també un element delicat i feble que moltes vegades depèn només de la memòria de les persones i de la tradició oral, que pot quedar esborrada a cop d'excavadora o amagada sota una fina capa de formigó, d'asfalt o, fins i tot, de gespa. Això fa que sigui molt fàcil que, un cop oblidats, topònims amb informacions valuosíssimes puguin ser substituïts per uns noms intranscendents que només responguin a un afany comercial o de modernitat mal entesa.

No vol dir això que la nostra toponímia, que ha estat absorbint al llarg dels segles influències dels tots els pobles que ens van visitar i dels diferents dominis polítics i culturals, hagi de fer-se impermeable de cop i volta a influències de cultures com la castellana o l'anglosaxona, amb una presència molt important avui dia i que han donat alguns topònims ja oficialitzats com, per exemple, Miami Platja a Mont-roig del Camp, per posar un dels exemples més característics. Aquesta incorporació no tindria

més transcendència ni deixaria de ser normal si no fos pel fet que, la seva entrada massiva, afavorida per les dinàmiques accelerades del món en què vivim, pot arribar a escombrar, en pocs anys, un cabal històric que s'ha anat formant al llarg de molts i molts segles. Un cabal que ha anat sembrant, a les diferents contrades del país, noms bascoïdes, àrabs, grecs, romans o gots, fruit, moltes vegades, de la imaginació, de l'enginy o de la cultura i les tradicions de milions de persones anònimes.

Però la toponímia no és només història. També, quan ocupa els rètols de les carreteres o de les estacions de tren, esdevé el llibre de geografia més llegit i és un tret clarament diferencial d'un país, de la seva llengua i de la seva idiosincràsia i un dels primers elements que ens corroboren que hem creuat una frontera quan viatgem. La toponímia omple els mapes, els llibres de text, els censos, els registres de la propietat, els quadres estadístics, les guies turístiques, les de telèfons o les de correus. És, per tot això, un element bàsic, segurament el més bàsic, d'orientació i de guia i, per tant, ha de ser precís i ha d'estar ben fixat.

La Resolució 563/V

Aquestes valoracions són les que van fer que el Parlament de Catalunya, en la seva Resolució 563/V de 1998, acordés encarregar al Govern l'elaboració d'un nomenclàtor oficial que recollís i fixés la toponímia bàsica del nostre país.

El Govern va posar fil a l'agulla i va emprendre les tasques per tirar endavant aquest projecte ambiciós i també engrescador. Per fer-ho, es va crear una comissió formada pels quatre departaments de la Generalitat amb competències vinculades a la matèria (Governació, Cultura, Economia i Política Territorial), l'Institut d'Estudis Catalans, l'Insti-

tut Cartogràfic de Catalunya, l'Associació Catalana de Municipis i Comarques, la Federació de Municipis de Catalunya i el Consorci per a la Normalització Lingüística. L'objecte bàsic d'aquesta Comissió, i dels grups de treball que la integren, és tirar endavant les tasques de recollida de topònims, el seu estudi i verificació i tota la gestió dels acords amb els diferents agents implicats, per arribar a una obra amb solucions basades en el consens i en el rigor científic.

Aquest consens i aquest rigor científic són elements clau per a l'èxit d'un nomenclàtor geogràfic per dos motius principals. En primer lloc, perquè la toponímia, com a element lingüístic, ha de seguir les normes d'escriptura fixades per l'Institut d'Estudis Catalans per a la nostra llengua; però, a més a més, com a element d'identificació del territori, està sotmesa a una complexa regulació jurídica ja que a l'hora d'establir-la hi intervenen diferents administracions

territorials: municipis (noms de població i toponímia urbana), consells comarcals (comarques), Estat (províncies), Generalitat (resta de noms). Aquests dos factors fan que la tasca de fixació hagi de comptar indefectiblement amb la participació d'una multiplicitat d'institucions de l'àmbit local. Una participació complexa però molt enriquidora, que cal articular i impulsar des de la Comissió.

El Nomenclàtor oficial

Les entitats que formen la Comissió van establir en el Conveni de col·laboració per a l'elaboració del Nomenclàtor oficial de Catalunya que el futur recull incorporaria un volum de 30.000 topònims. Això significa que hi haurà una mitjana de 30 a 40 topònims per municipi i de 750 noms a cadascuna de les comarques de Catalunya.

El treball recollirà noms de comarques, de municipis, de nuclis de població o d'edificacions aïllades com castells, torres o altres elements singulars. També s'hi recolliran els noms orogràfics com els de serres, pics, valls o planes, i els hidrònims, referents a rius, torrents o rieres. La xarxa bàsica de carreteres i els principals camins, així com els espais protegits o la toponímia turística consolidada, també hi seran recollits. Llevat d'alguns casos especials, no s'entrarà en aspectes de toponímia urbana, atès que obriria una casuística d'una complexitat difícil de resoldre a l'escala en què ens hem proposat de treballar.

Però el Nomenclàtor no vol quedar-se en una simple llista de noms amb un vistiplau oficial. Val la pena fer un esforç perquè es converteixi en una eina realment útil per a un ampli ventall de públics potencials.

En aquest sentit, l'obra tindrà una estructura basada en el municipi. Cada municipi tindrà el seu full on s'inclourà un mapa a escala 1: 50.000 del terme amb els topònims georeferenciats i escrits amb tipografies que permetin saber si es tracta d'un nucli de població, d'un monument o d'un accident geogràfic. Aquesta base cartogràfica va a càrrec de l'Institut Cartogràfic de Catalunya. La fitxa es completa amb un mapa comarcal de guia per situar el municipi i els seus límits amb els termes veïns, i amb una informació estadística, facilitada per l'Idescat, amb dades bàsiques de tipus social i econòmic.

A més, en els casos en què sigui possible, es donarà informació sobre l'etimologia del nom del municipi o de la seva capital, se-

Exemple de pàgina del Nomenclàtor oficial de Catalunya

títol de l'obra

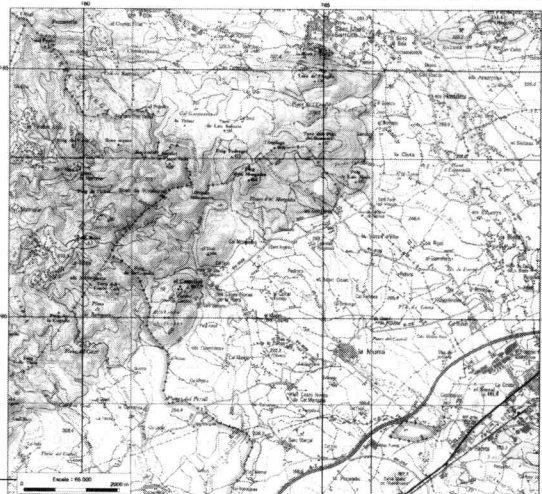
nom del municipi

comarca

Nomenclàtor oficial de Catalunya

Sant Martí Sarroca (Alt Penedès)

escala

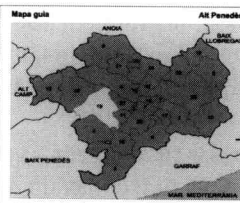
dades estadístiques

Sant Martí Sarroca	
Cap municipal	Sant Martí Sarroca
Habitants	2.496
PB per habitant (murs de l'PA)	1.350,8
Altitud del cap municipal (m)	340
Superfície (km²)	35,6
Codi DOGC	082270
Codi Postal	08731

Estructura de la població

Sector d'activitat

mapa guia de la comarca

llista de municipis

1. Andorra del Penedès
2. San Sadurn de Noya
3. Canadell i la Guàrdia
4. Canadell de la Serra
5. Foradell
6. Gualba
7. la Guàrdia
8. Masnou
9. Olesa de Bages
10. Olesa de Montserrat
11. Pla de Penedès
12. el Pla del Penedès
13. Pineda
14. Puigbald
15. Santa Fe del Penedès
16. Santa Margalida de Marbo
17. Sant Cugat Guisquies
18. Sant Llorenç d'Hortens
19. Sant Martí Sarroca
20. Sant Pere de Riudeputades
21. Sant Joan de Medinilla
22. Sant Sadurn d'Arba
23. Sabadell
24. Sant Joan de Vilatorrada
25. Vilanova del Penedès
26. Vilanova de Sant Joan
27. Vilobí del Penedès

dades etimològiques

número de pàgina

gons el cas, i altres dades lingüístiques i geogràfiques que es considerin pertinents.

El Nomenclàtor també contindrà mapes més generals per il·lustrar la toponímia major i llistes alfabètiques amb tots els noms que remetràn als diferents fulls de cartografia.

La feina

Com ja indicava la Resolució del Parlament, el material de base per a l'elaboració del Nomenclàtor havia de procedir dels reculls i de les bases de dades toponímiques que havia creat l'Institut Cartogràfic de Catalunya. D'entrada, la feina principal consisteix a fer una selecció dels topònims pertinents a fi que siguin estudiats i aprovats o, si escau, esmenats, per l'Institut d'Estudis Catalans.

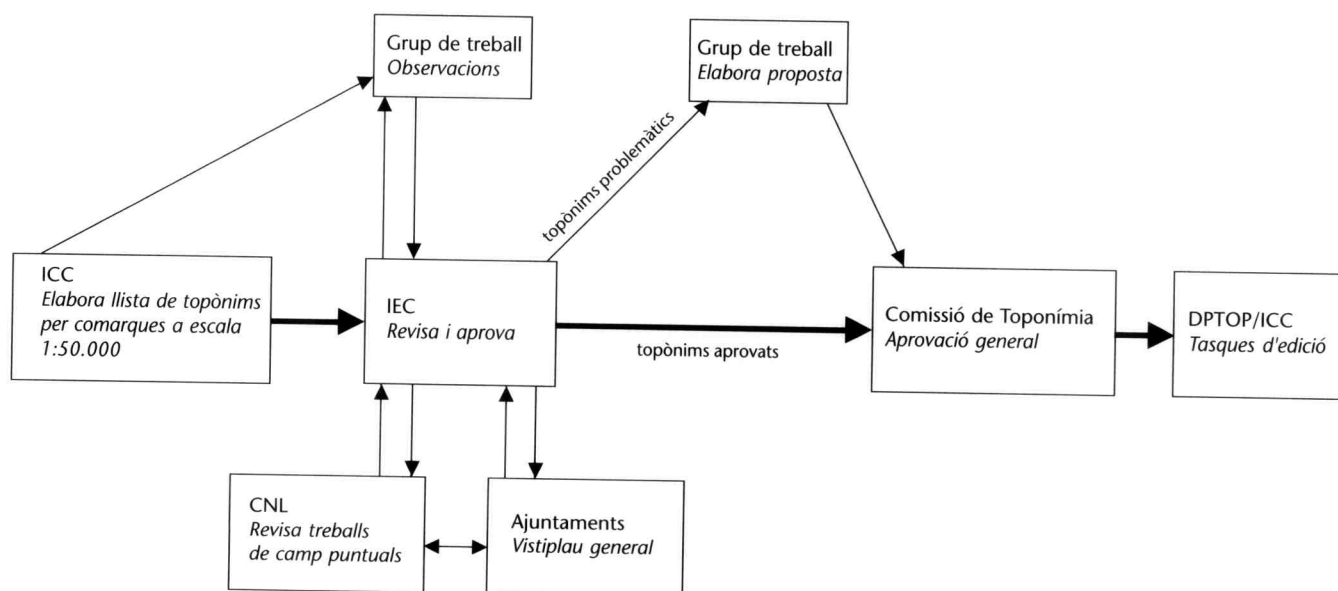
Aquesta feina, a priori senzilla, té unes complicacions tècniques i de gestió considerables. Les tècniques comencen a partir

A més, la importància de trobar el màxim consens entre els usuaris i tots els agents implicats, ha fet que s'hagi hagut d'establir un sistema de consulta i supervisió que consideri l'opinió dels prop de mil ajuntaments catalans, amb la complicació logística i de gestió que això representa. En aquest aspecte, el paper del Consorci per a la Normalització Lingüística, per mitjà dels seus centres repartits per tot el territori, i el de les associacions de municipis serà clau per fer possible recaptar informació i arribar a acords en la línia d'aconseguir establir un corpus toponímic basat en el rigor històric i científic.

A manera de conclusió

Amb aquest treball, volem que Catalunya sigui una de les primeres nacions a assolir els objectius fixats a la Conferència de les Nacions Unides sobre la normalització dels

Nomenclator oficial de Catalunya. Metodologia de treball

del moment en què establir els criteris de selecció de la toponímia que ha d'aparèixer al Nomenclàtor. Per fer-se una idea de què significa això, només cal veure com el nom d'una edificació abandonada —posem per exemple, un mas— pot ser un topònim molt significatiu en una àrea deshabitada d'un municipi de muntanya, mentre que en una àrea metropolitana, amb una gran densitat de població i de noms, aquest topònim seria intrascendent.

noms geogràfics, perquè, com es diu al preàmbul, creiem que els topònims són importants perquè descriuen el paisatge, proclamen la nostra identitat, ens donen un marc d'orientació i ens obren al món que ens envolta. Però, a més de tot això, ens agradaria que el Nomenclàtor servís per obrir a molta gent les portes del món apassionant de la toponímia del nostre país. Un món inacabable, ple d'històries i de sorpreses.

■